

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De iniustitia ex parte testis in testficando. Qu[a]estio 70.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

RESPONDEO dicendum, quòd aliquis damnatur ad mortem dupliciter. Vno modo iuste: & sic non licet condemnato se defendere. Licitum enim est iudici cum resistentem impugnare. Vnde relinquitur, quòd ex parte eius sit bellum iniustum. Vnde indubitanter peccat. Alio modo condemnatur aliquis iniuste: & tale iudicium simile est violentiæ latronum: secundum illud Ezech. 22. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes prædam, ad effundendum sanguinem. Et ideo sicut licet resistere latronibus, ita licet resistere in tali casu malis principibus, nisi fortè propter scandalum vitandum, cum ex hoc aliqua grauis turbatio timeretur.

Ad primum ergo dicendum, quòd ideo homini data est ratio, vt ea, ad quæ natura inclinat, non passim sed secundum rationis ordinem exequatur. Et ideo nõ qualibet defensio sui est licita, sed solum quæ fit cum debito moderamine.

Ad secundum dicendum, quòd nullus ita condemnatur, quòd ipse sibi inferat mortem, sed quòd ipse mortem patiat. Et ideo non tenetur facere id, vnde mors sequatur: quod est manere in loco, vnde ducatur ad mortem. Tenetur tamen non resistere agenti, quin patiat. quod iustum est eum pati. Sicut etiã si aliquis sit condemnatus, vt fame moriatur, non peccat, si cibum sibi occultè ministratum sumat: quia non sumere, esse se ipsum occidere.

Ad tertium dicendum, quòd per illud dictum Sapientis non inducitur aliquis ad liberandum alium à morte contra ordinem iustitiæ: vnde nec se ipsum contra iustitiam resistendo, aliquis debet liberare à morte.

QVÆST. LXX.

De iniustitia ad testis personam pertinente, in quatuor articulos diuisa.

DEinde considerandum est de iniustitia pertinente ad personam testis.

¶ Et circa hoc quærentur quatuor.

¶ Primo,

- ¶ Primo, vtrum homo teneatur ad testimonium ferendum?
- ¶ Secundo, vtrum duorum vel trium testimonium sufficiat?
- ¶ Tertio, vtrum alicuius testimonium repellatur absque eius culpa?
- ¶ Quarto, vtrum perhibere falsum testimonium sit peccatum mortale?

ARTIC. I.

Vtrum homo teneatur ad testimonium ferendum?

389

AD primum sic proceditur. Videtur, quod homo non teneatur ad testimonium ferendum. Dicit enim * August. in quæstionibus Genes. quod Abraham dicens de vxore sua, Soror mea est: veritatem celari voluit, non mendacium dici. Sed veritatem celando, aliquis à testificando abstinet. Ergo non tenetur aliquis ad testificandum.

*inf. ar. 3.
ad tertiu
* q. 26. ad
s. 1. 4. Et
l. 22. con.
Faust. c.
33.*

¶ 2 Præterea, Nullus tenetur fraudulenter agere. Sed Prouerb. 11. dicitur, Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum. Ergo non tenetur homo semper ad testificandum, præsertim super his, quæ sunt sibi in secreto ab amico commissa.

¶ 3 Præterea, Ad ea quæ sunt de necessitate salutis, maximè tenentur clerici & sacerdotes. Sed clericis & sacerdotibus prohibetur ferre testimonium in causa sanguinis. Ergo testificari non est de necessitate salutis.

SED contra est, quod Aug. dicit, Qui veritatem occultat, & qui prodit mendacium, vterque reus est. Ille, quia prodesse non vult: hic, quia nocere desiderat.

RESPONDEO dicendum, quod in testimonio ferendo distinguendum est: quia aliquando requiritur testimoniū alicuius, aliquando nō requiritur. Si requiritur testimoniū alicuius subditi auctoritate superioris, cui in his, quæ ad iustitiā pertinent, obedire tenetur: non est dubium, quin teneatur testimoniū ferre in his in quibus, secundum ordinem iuris, testimonium

ab eo

ab eo exigitur, puta in manifestis, & in his de quibus infamia præcessit. Si autem exigitur ab eo testimonium in alijs, puta in occultis, & de quibus infamia non præcessit, non tenetur ad testificandum. Si verò requiratur eius testimonium non auctoritate superioris, cui obedire tenetur, tunc distinguendū est: quia si testimonium requiratur ad liberandum hominem, vel ab iniusta morte seu pœna quacumque, vel à falsa infamia, vel ab aliquo damno, tunc tenetur homo ad testificandum. Et si eius testimonium non requiratur, tenetur facere quod in se est, vt veritatem denuntiet alicui, qui ad hoc possit prodesse. Dicitur enim in Psalm 81. Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. Et Prouerb. 24. Erue eos qui ducuntur ad mortem: & Rom. 1. dicitur, Digni sunt morte non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Vbi dicit * Gloss. Consentire, est tacere cum possis redarguere. Super his verò quæ pertinent ad condemnationem alicuius, non tenetur aliquis ferre testimonium, nisi cum à superiori compellatur, secundum ordinem iuris. Quia si circa hoc veritas occultetur, nulli ex hoc speciale damnum nascitur. Vel si imminet periculum accusatori, non est curandum: quia ipse in hoc periculum sponte se ingressus. Alia autem ratio est de reo, cui periculum imminet eo nolente,

*est gloss.
Amb. in
istum lo-
cum, t. 5.*

Ad primum ergo dicendum, quòd August. loquitur de occultatione veritatis in casu illo, quando aliquis non compellitur superioris auctoritate veritatem proferre, & quando occultatio veritatis est nulli specialiter damnosa.

Ad secundum dicendum, quòd de illis quæ homini sunt commissa in secreto per confessionem, nullo modo debet testimonium ferre: quia huiusmodi non scit vt homo, sed tanquam Dei minister; & maius est vinculum sacramenti quolibet hominis præcepto. Circa ea verò quæ aliter homini sub secreto committuntur, distinguendum est. Quandoque enim sunt talia,

quæ

quæ statim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare teneatur: puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spirituales vel corporales, vel in graue damnum alicuius personæ, vel si quid aliud est huiusmodi, quod quis propalare teneatur vel testificando, vel denunciando. Et contra hoc debet obligari non potest per secreti commissum: quia in hoc frangeret fidem, quam alteri debet. Quandoque verò sunt talia quæ quis prodere non tenetur, unde potest obligari ex hoc, quod sibi sub secreto committuntur: & tunc nullo modo tenetur ea prodere, etiam ex præcepto superioris: quia seruare fidem est de iure naturali. Nihil autem potest præcipi homini contra id quod est de iure naturali.

Ad tertium dicendum, quod operari vel cooperari ad occisionem hominis non competit ministris altaris, vt supra * dictum est. Et ideo secundum iuris ordinem compelli non possunt ad ferendum testimonium in causa sanguinis.

q 64. a 4

ARTIC. II.

Vtrum sufficiat duorum vel trium testimonium?

390

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod non sufficiat duorum vel trium testimonium. Iudicium enim certitudinem requirit. Sed non habetur certitudo veritatis per dictum duorum testium. Legitur enim in tertio Regum vigesimoprimum, quod Naboth ad dictum duorum testium falso condemnatus est. Ergo duorum vel trium testimonium non sufficit.

¶ 2 Præterea, Testimonium ad hoc quod sit credible, debet esse concors. Sed plerumque duorum vel trium testimonium in aliquo discordat. Ergo non est efficax ad veritatem in iudicio probandam.

¶ 3 Præterea, * Secunda quæstione quarta dicitur, Presal non damnatur nisi septuaginta duobus testibus: Presbyter autem Cardinalis nisi sexaginta quatuor testibus non deponatur; Diaconus Cardinalis vrbis

2. q. 4. c. Presal.

bis Romæ nisi in viginti septem testibus non condemnabitur: Subdiaconus, acolytus, exorcista, lector, ostiarius, nisi cum septem testibus non condemnabitur. Sed magis est periculosum peccatum eius, qui in maiori dignitate constitutus est, & ita minus est tolerandum. Ergo nec in aliorum condemnatione sufficit duorum vel trium testimonium.

SED contra est, quod dicitur Deut. 17. In ore duorum vel trium testium peribit qui interficietur. Et infra 19. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum.

RESPONDEO dicendum, quod secundum Philosophum in 1.* Ethic. Certitudo non est similiter querenda in omni materia. In actibus enim humanis, super quibus constituuntur iudicia, & exiguntur testimonia, non potest haberi certitudo demonstratiua, eo quod sunt circa contingentia & variabilia. Et ideo sufficit probabilis certitudo, quæ ut in pluribus veritatem attingat, etsi in paucioribus à veritate deficiat. Est autem probabile, quod magis veritatem contineat dictum multorum, quam dictum vnus. Et ideo cum reus sit vnus, qui negat, sed multi testes asserunt idem cum actore, rationabiliter institutum est de iure diuino, & humano, quod dicto testium stet. Omnis autem multitudo in tribus comprehenditur, scilicet principio, medio, & fine. Vnde secundum Philosophum in 1.* de Cælo, Omne totum in tribus ponimus. Ternarius quidem constituitur asserentium, cum duo testes conueniunt cum actore. Et ideo requiritur binarius testium; vel ad maiorem certitudinem, ut sit ternarius, qui est multitudo perfecta in ipsis testibus. Vnde & Eccl. 4. dicitur, Funiculus triplex difficile rumpitur*. August. autem super illud Ioan. 8. Duorum hominum testimonium verum est: dicit quod in hoc est Trinitas secundum mysterium commendata, in qua est perpetua firmitas veritatis.

Ad primum ergo dicendum, quod quantacumque multitudo testium determinaretur, posset quandoque testi-

li. 1. c. 3.
cir. prin.
et c. 7 cir
ca fi. t. 5.

l. 1. tex. 2
10. 2.

17. ff. 36.
in 10. in
vlt. pag.
ante fin.
10. 9.

testimonium esse iniquum, cum scriptum sit Exod. 23. Ne sequaris turbam ad faciendum malum. Nec tamen, quia non potest in talibus infallibilis certitudo haberi, debet negligi certitudo, quæ probabiliter haberi potest per duos, vel tres testes, vt * dictum est.

In co. ar.

Ad secundum dicendum, quod discordia testium in aliquibus principalibus circumstantijs, quæ variant substantiam facti (puta in tempore, vel in loco, vel in personis, de quibus principaliter agitur) aufert efficaciam testimonij: quia si discordant in talibus, videntur singulares esse in suis testimonijs, & de diuersis factis loqui. Puta, si vnus dicat hoc factum esse tali tempore, vel loco; alius alio tempore, vel loco: non videntur de eodem facto loqui. Non tamen præiudicatur testimonio, si vnus dicat se non recordari, & alius asserat determinatum tempus, vel locum. Et si in talibus omnino discordauerint testes actoris, & rei, si sint æquales numero, & pares dignitate, statur pro reo: quia facilius debet esse iudex ad absoluendum, quam ad condemnandum, nisi forte in causis fauorabilibus, sicut est causa libertatis, & huiusmodi. Si verò testes eiusdem partis dissenserint, debet iudex ex motu sui animi percipere cui parti sit standum, vel ex numero testium, vel ex dignitate eorum, vel ex fauorabilitate causæ, vel ex conditione negotij, & dictorum. Multò autem magis testimonium vnus repellitur, si sibi ipsi dissideat, interrogatus de visu, & scientia, non autem si dissideat, interrogatus de opinione, & fama: quia potest, secundum diuersa visa, & audita, diuersimodè motus esse ad respondendum. Si verò sit discordia testimonij in aliquibus circumstantijs non pertinentibus ad substantiam facti, puta si tempus fuerit nubilosum, vel serenum, vel si domus fuerit picta, aut non, aut aliquid huiusmodi: talis discordia non præiudicat testimonio: quia homines non consueuerunt circa talia multum sollicitari, vnde facile à memoria elabuntur. Quinimò aliqua discordia in talibus facit testimonium credibilius, vt Chrysostr. * dicit su-

Homi. v. paulò post prin. incipit hac homil. Oportet nos quidem, so. 2.

Sec. Sec. Vol. ij.

M

per

per Matth. quia si in omnibus concordarent, etiam in minimis, viderentur ex conditio eundem sermonem proferre. Quod tamen prudentiæ iudicis relinquitur discernendum.

Ad tertium dicendum, quòd illud locum habet specialiter in episcopis, presbyteris, diaconis, & clericis Ecclesiæ Romanæ, propter eius dignitatem. Et hoc triplici ratione. Primò quidem, quia in ea tales institui debent, quorum sanctitati plus credatur, quam multis testibus. Secundò, quia homines qui habent de alijs iudicare, sæpè propter iustitiam multos aduersarios habent. Vnde non est passim credendum testibus contra eos, nisi magna multitudo conueniat. Tertio, quia ex condemnatione alicuius eorum derogaretur in opinione hominum dignitati illius Ecclesiæ, & auctoritati: quod est periculosius, quam in ea tolerare aliquem peccatorem, nisi valde publicum, & manifestum, de quo graue scandalum oriretur.

ARTIC. III.

Virum alicuius testimonium sit absque eius culpa repellendum?

391

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd alicuius testimonium non sit repellendum, nisi propter culpam. Quibusdam enim in penam infligitur, quòd ad testimonium non admittantur: sicut patet in his qui infamia notantur. Sed pœna non est inferenda, nisi pro culpa. Ergo videtur quòd nullius testimonium debeat repelli, nisi propter culpam.

¶ 2 Præterea, De quolibet præsumendum est bonum, nisi appareat contrarium. Sed ad bonitatem hominis pertinet, quòd verum testimonium dicat. Cùm ergo non possit constare de contrario, nisi sit propter aliquam culpam, videtur quòd nullius testimonium debeat repelli, nisi propter culpam.

¶ 3 Præterea, Ad ea quæ sunt de necessitate salutis, nullus redditur non idoneus, nisi propter peccatum. Sed testificari veritatem est de necessitate salutis, vt supra* dictum est. Ergo nullus debet ex-
clu-

*Ar 1-hu
ins q.*

cludi à testificando, nisi propter culpam.

SED contra est, quod Gregor. * dicit, & habetur
2. q. 1. Quod autem dicitur à seruis suis accusatus epi-
scopus, sciendum est quia audiri minimè debuerunt.

RESPONDEO dicendum, quòd testimonium
sicut * dictum est, non habet infallibilem certitudi-
nem, sed probabilem. Et ideò quicquid est quod pro-
babilitatem afferat in contrarium, reddit testimoniū
inefficax. Redditur autem probabile, quòd aliquis in
veritate testificanda non sit firmus: quandoque qui-
dem propter culpam; sicut infideles, & infames, item
illi qui publico crimine rei sunt, qui nec accusare
possunt. Quandoque autem absque culpa: & hoc est
vel ex defectu rationis, sicut patet in pueris, amenti-
bus, & mulieribus; vel ex affectu, sicut patet de inimi-
cis, & personis coniunctis, & domesticis; vel etiam
ex exteriori conditione, sicut sunt pauperes, serui, &
illi, quibus imperari potest, de quibus probabile est,
quòd de facili possunt induci ad testimonium feren-
dum contra veritatem. Et sic patet, quòd testimonium
alicuius repellitur, & propter culpam, & absque
culpa.

Ad primum ergo dicendum, quòd repellere ali-
quem à testimonio, magis pertinet ad cautelam fal-
si testimonij vitandi, quam ad pœnam. Vnde ratio
non sequitur.

Ad secundum dicendum, quòd de quolibet præ-
sumendum est bonum, nisi appareat contrarium, dum-
modo non vergat in periculum alterius: quia tunc
est adhibenda cautela, vt non de facili vnique cre-
datur, secundum illud 1. Ioan. 4. Nolite credere omni
spiritui.

Ad tertium dicendum, quòd testificari est de ne-
cessitate salutis, supposita testis idoneitate, & ordine
iuris. Vnde nihil prohibet, aliquos excusari à testimo-
nio ferendo, si non reputentur idonei secundum iura.

*Grego in
registro
lib. 11. c.
54 à me.
Et hinc
2 q. 1. c.
In pri-
mis, non
procul à
fine.
* a. prac.*

*Vtrum falsum testimonium semper sit peccatum mortale?*392
*cap. 1. ex-
tra de
crimine
falsi.*

AD quartum sic proceditur. Videtur, quòd falsum testimonium non semper sit peccatum mortale. Contingit enim aliquem falsum testimonium ferre ex ignorantia facti. Et talis ignorantia excusat à peccato mortali. Ergo testimonium falsum non semper est peccatum mortale.

¶ 2 Præterea, Mendacium quod alicui prodest, & nulli nocet, est officiosum: quod non est peccatum mortale. Sed quandoque in falso testimonio est tale mendacium: puta cum aliquis falsum testimonium perhibet, ut aliquem à morte liberet, vel ab iniusta sententia, quæ intentatur per aliquos falsos testes, vel per iudicis perversitatem. Ergo tale falsum testimonium non est peccatum mortale.

¶ 3 Præterea, Iuramentum à teste requiritur, ut timeat peccare mortaliter, peierando. Hoc autem non esset necessarium, si ipsum falsum testimonium esset peccatum mortale. Ergo falsum testimonium non semper est peccatum mortale.

SED contra est, quod dicitur Prouerb. 19. Falsus testis non erit impunitus.

RESPONDEO dicendum, quòd falsum testimonium habet triplicem deformitatem. Vno modo ex periurio, quia testes non admittuntur nisi iurati: & ex hoc semper est peccatum mortale. Alio modo ex violatione iustitiæ: & hoc modo est peccatum mortale in suo genere, sicut & quælibet iniustitia. Et idè in præcepto decalogi sub hac forma interdicitur falsum testimonium, cum dicitur Exod. 20. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non enim contra aliquem facit, qui eum ab iniuria facienda impedit, sed solum qui ei suam iustitiam tollit. Tertio ex ipsa falsitate, secundum quod omne mendacium est peccatum: & ex hoc non habet falsum testimonium, quòd semper sit peccatum mortale.

Ad

Ad primum ergo dicendum, quòd in testimonio ferendo non debet homo pro certo asserere, quasi sciens id de quo certus non est: sed dubium debet sub dubio proferre; & id de quo certus est, pro certo asserere. Sed quia contingit ex labilitate humanæ memoriæ, quòd reperat se homo quandoque certum esse de eo quod falsum est, si aliquis hoc cum debita sollicitudine recogitans, æstimet se certum esse de eo quod falsum est, non peccat mortaliter, hoc asserens: quia non dicit falsum testimonium per se, & ex intentione, sed per accidens contra id quod intendit.

Ad secundum dicendum, quòd iniustum iudicium non est iudicium. Et ideo ex vi iudicij falsum testimonium in iniusto iudicio prolatum, ad iniustitiam impediendam, non habet rationem peccati mortalis, sed solum ex iuramento violato.

Ad tertium dicendum, quòd homines maxime abhorrent peccata, quæ sunt contra Deum, quasi gravissima: inter quæ est periurium. Non autem ita abhorrent peccata, quæ sunt contra proximum. Et ideo ad maiorem certitudinem testimonij, requiritur testis iuramentum.

QVÆSTIO LXXI.

De iniustitia, quæ fit in iudicio ex parte advocatorum, in quatuor articulos divisâ.

Postea considerandum est de iniustitia, quæ fit in iudicio ex parte advocatorum.

- ¶ Et circa hoc queruntur quatuor.
- ¶ Primo, utrum advocatus teneatur præstare patrocinium causæ pauperum?
- ¶ Secundo, utrum aliqui debeant arceri ab officio advocati?
- ¶ Tertio, utrum advocatus peccet, iniustam causam defendendo?
- ¶ Quarto, utrum peccet, pecuniam accipiendo pro suo patrocinio?